

Šetření úvěrových podmínek bank

IV / 2022

Česká národní banka — Šetření úvěrových podmínek bank — IV / 2022

Úvod

Šetření úvěrových podmínek bank zachycuje názory bank na změnu nabídky a poptávky u úvěrů nefinančním podnikům a domácnostem. Tato informace shrnuje výsledky čtyřicátého druhého kola šetření, tj. pohled bank na vývoj úvěrových podmínek v průběhu třetího čtvrtletí 2022 a jejich očekávání v uvedených oblastech pro čtvrté čtvrtletí 2022. Šetření proběhlo v období od 1. do 15. září 2022 a zúčastnilo se ho 19 bank, které mají rozhodující podíl na bankovním úvěrovém trhu¹. Šetření ČNB o vývoji úvěrových podmínek bank je realizováno týmem složeným ze zástupců sekce měnové a sekce finanční stability.

¹ Šetření zahrnovalo 22 otázek, které se týkaly úvěrových standardů bank, podmínek spojených se schvalováním úvěrů a bankami vnímané poptávky po úvěrech včetně příslušných faktorů. Odpovědi na otázky jsou na agregované úrovni v textu a grafech vyjádřeny ve formě čistého procentního podílu. Ten je vypočten jako rozdíl mezi procentním tržním podílem na poskytnutých úvěrech v daném segmentu od bank, které uvedly zpřísnění standardů/podmínek (či pozorovaly růst poptávky) a procentním tržním podílem na poskytnutých úvěrech v daném segmentu od bank, které uvolnily standardy/podmínky (či zaznamenaly pokles poptávky). Kladná/záporná hodnota čistého procentního podílu indikuje souhrnné zpřísnění/uvolnění standardů, resp. podmínek či celkový růst/pokles poptávky po úvěrech. Data včetně publikace, dotazníku, slovníčku pojmů a metodických poznámek jsou dostupná na webových stránkách ČNB: <https://www.cnb.cz/cs/statistika/setreni-uverovych-podminek-bank/>

I. SHRnutí

Výsledky aktuálního šetření úvěrových podmínek bank ukazují, že úvěrové standardy se vlivem vnímání zvýšených rizik u úvěrů podnikům a domácnostem ve třetím čtvrtletí 2022 dále zpřísnily. Úvěrové podmínky představující vzájemná ujednání mezi věřitelem a dlužníkem banky u úvěrů podnikům a úvěrů na bydlení výrazněji nezměnily, u úvěrů na spotřebu podmínky zpřísnily. Banky v souhrnu vnímaly pokles poptávky po úvěrech ve všech třech sledovaných segmentech, i když u podniků s nižší intenzitou než u domácností. Nepříznivě na poptávku podniků a domácností po úvěrech působila vysoká úroveň tuzemských úrokových sazeb. U podniků banky vnímaly nižší financování fixních investic, zatímco poptávka po úvěrech na provoz a zásoby dále rostla. U části trhu byla zaznamenána zvýšená poptávka po úvěrech firem z odvětví energetiky. Poptávka domácností po úvěrech na bydlení dále plošně klesala. Ve třetím čtvrtletí 2022 se zvýšilo očekávání bank ohledně nárůstu úvěrových ztrát v následujícím období.

II. VÝVOJ ÚVĚROVÝCH STANDARDŮ A POPTÁVKY PO ÚVĚRECH

II.1 NEFINANČNÍ PODNIKY

Úvěrové standardy (představující vnitřní kritéria nastavení úvěrové politiky bank) se u úvěrů nefinančním podnikům ve třetím čtvrtletí 2022 dále zpřísnily (v rozsahu 34 % čistého tržního podílu), a to u všech kategorií velikosti podniků. Zpřísnění standardů se z významné části týkalo úvěrů poskytovaných v cizí měně. Banky vnímaly zvýšená rizika spojená s výhledem celkové ekonomické situace, určitých odvětví a podniků. Pro čtvrté čtvrtletí 2022 banky předpokládají další zpřísnění standardů, a to v rozsahu 26 % čistého tržního podílu.

Úvěrové podmínky (představující vzájemná ujednání mezi věřitelem a dlužníkem) se u podnikových úvěrů v souhrnu výrazněji nezměnily, resp. se zpřísnily prostřednictvím úrokových marží jen u malé části trhu (6 % čistého tržního podílu). U většiny bankovního trhu výše úrokových marží představujících rozdíl mezi klientskými a referenčními tržními úrokovými sazbami zůstává bez zásadních změn, a to u všech kategorií velikosti podniků. V rámci ostatních úvěrových podmínek se zvýšily neúrokové poplatky a zpřísnily se podmínky ohledně splatnosti úvěrů (19 % čistého tržního podílu).

Poptávka podniků po úvěrech se dle vnímání bank v souhrnu dále snížila, a to v rozsahu 19 % čistého tržního podílu. V celkovém snížení poptávky se dle významné části bankovního trhu (70 %) projevovala vysoká úroveň tuzemských úrokových sazeb. Dále poklesla poptávka po financování fixních investic (35 % čistého tržního podílu) v důsledku vysokých nejistot, obtížného vyhodnocení návratnosti investic při vysokých cenách energií a materiálových vstupů. Stejným směrem na poptávku působilo u některých podniků využití alternativního financování prostřednictvím emise dluhopisů a vlastních zdrojů (14 %, resp. 19 % čistého tržního podílu). Naopak pokračoval růst poptávky po financování provozního kapitálu a zásob (51 % čistého tržního podílu). Dle bank to souviselo s celkovými inflačními tlaky v ekonomice, a tím nutností financovat stejný jednotkový objem výroby vyššími úvěrovými rámci. Zároveň byly podniky stále nuceny nakupovat a držet vyšší objem zásob z důvodu narušení dodavatelských vazeb, nedostupnosti některých surovin, komponentů a materiálů, resp. z důvodu dlouhých dodacích lhůt. U části bankovního trhu byl zaznamenán nárůst poptávky po úvěrech u podniků z odvětví energetiky. Pro čtvrté čtvrtletí 2022 banky v souhrnu očekávají další snížení poptávky po úvěrech, a to zejména u dlouhodobých úvěrů (30 %, resp. 71 % čistého tržního podílu).

II.2 DOMÁCNOSTI

U úvěrů domácnostem na bydlení se úvěrové standardy ve třetím čtvrtletí rovněž dále zpřísnily (25 % čistého tržního podílu), i když s nižší intenzitou než v předchozím čtvrtletí, kdy se banky přizpůsobovaly přísnějším zákonným úvěrovým limitům. Ke zpřísnění standardů přispěla obdobně jako u podniků bankami vnímaná zvýšená rizika spojená s výhledem celkové ekonomické situace (63 % čistého tržního podílu). To bylo doprovázeno přísnějším hodnocením solventnosti domácností vlivem zvýšených životních nákladů. Na zpřísnění standardů dále působily i zvýšené náklady financování a omezení rozvah bank (20 % čistého tržního podílu). Úvěrové podmínky se v souhrnu výrazněji nezměnily, pouze 7 % bankovního trhu podmínky uvolnilo. Ve čtvrtém čtvrtletí banky očekávají v souhrnu uvolnění úvěrových standardů (26 % čistého tržního podílu).

Poptávka domácností po úvěrech na bydlení pokračovala v plošném a z pohledu bank výrazném poklesu (81 % čistého tržního podílu bankovního trhu). Ke snížení poptávky po úvěrech přispěla vysoká úroveň úrokových sazeb z úvěrů na bydlení (83 % čistého tržního podílu). Dále na poptávku nepříznivě působily zvýšené životní náklady domácností zahrnující vyšší výdaje na spotřebu vlivem nárůstu inflace a vyšších plateb za energie. K poklesu poptávky rovněž

přispívaly obecně vysoké ceny nemovitostí, značně zhoršená spotřebitelská důvěra a snižující se objem úspor domácností. Pro čtvrté čtvrtletí banky v souhrnu očekávají další snížení poptávky po úvěrech na bydlení (v rozsahu 30 % čistého tržního podílu).

U úvěrů na spotřebu se úvěrové standardy v souhrnu zpřísnily (59 % čistého tržního podílu). K tomu přispívala nepříznivá očekávání ohledně ekonomického vývoje a přísnější hodnocení úvěruschopnosti klientů (70 % čistého tržního podílu). Úvěrové podmínky se u menší části bankovního trhu rovněž zpřísnily. Poptávka po úvěrech na spotřebu se ve třetím čtvrtletí v souhrnu snížila (56 % čistého tržního podílu). V uvedeném vývoji se projevovaly nižší výdaje domácností za zboží dlouhodobé spotřeby (38 % čistého tržního podílu) a vysoká úroveň úrokových sazeb (33 %). Pro čtvrté čtvrtletí banky v tomto segmentu očekávají další zpřísnění úvěrových standardů a pokles poptávky po úvěrech (44 %, resp. 29 % čistého tržního podílu).

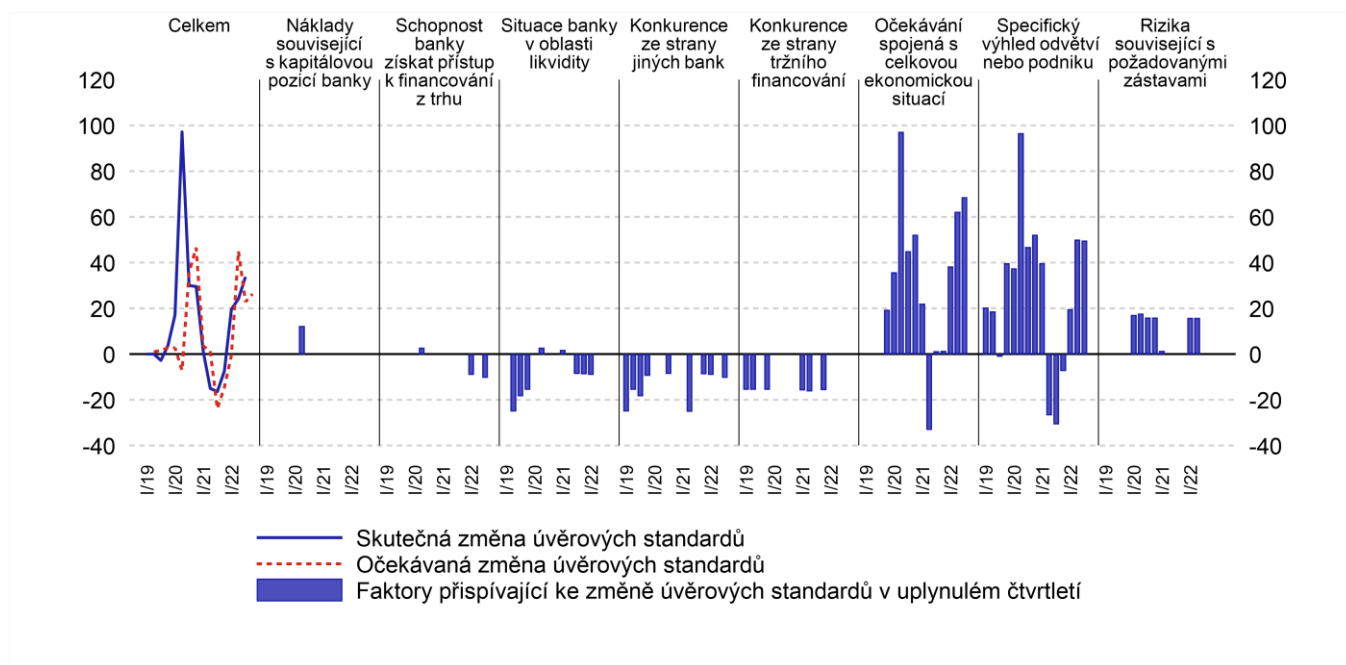
V segmentu úvěrů živnostníkům se nastavení úvěrových standardů dále zpřísnilo a poptávka po úvěrech poklesla (36 %, resp. 67 % čistého tržního podílu). Pro čtvrté čtvrtletí banky neočekávají změnu standardů, poptávka se však dále sníží (36 % čistého tržního podílu).

Dodatečné otázky týkající se očekávaných úvěrových ztrát naznačují, že část bankovního trhu očekává ve všech segmentech úvěrového trhu zvýšení míry úvěrových ztrát v následujícím období, nicméně s nižší intenzitou než při vypuknutí koronavirové pandemie. Nárůst očekávaných úvěrových ztrát v následujících 12 měsících předpokládá u podnikových úvěrů 35 % bankovního trhu, u úvěrů na spotřebu 32 %, zatímco u úvěrů na bydlení pouze 12 %.

III. GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ PODMÍNEK NABÍDKY A POPTÁVKY V SEGMENTECH

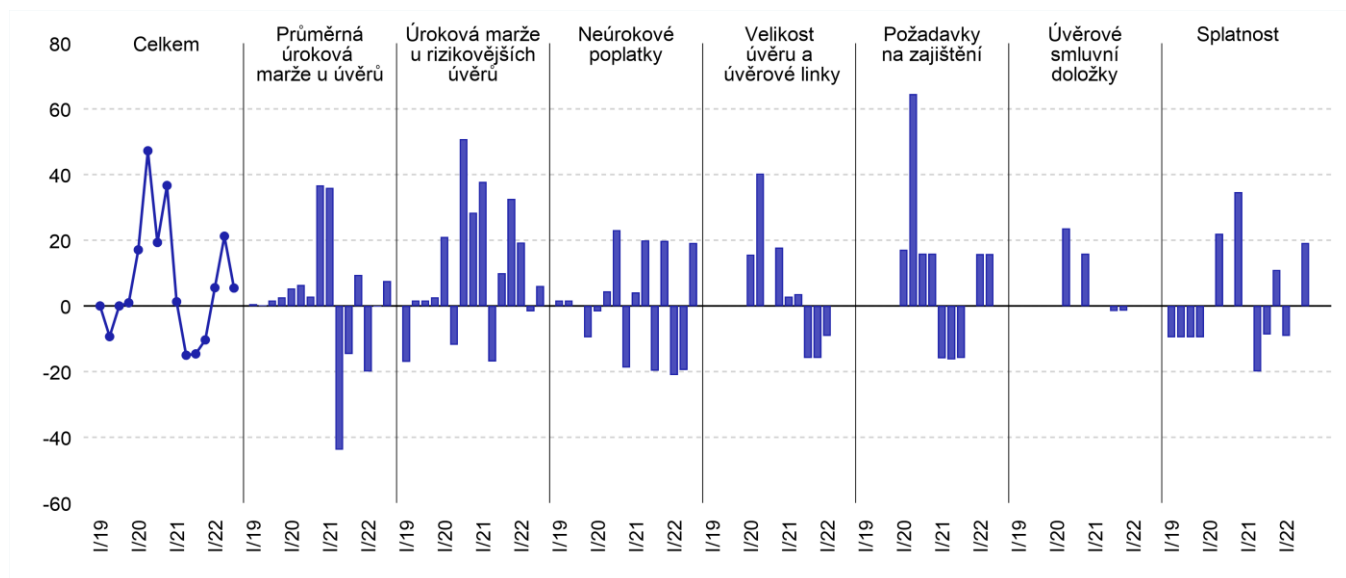
Graf 1 Změny úvěrových standardů bank u úvěrů nefinančním podnikům (otázky 1, 2 a 6)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

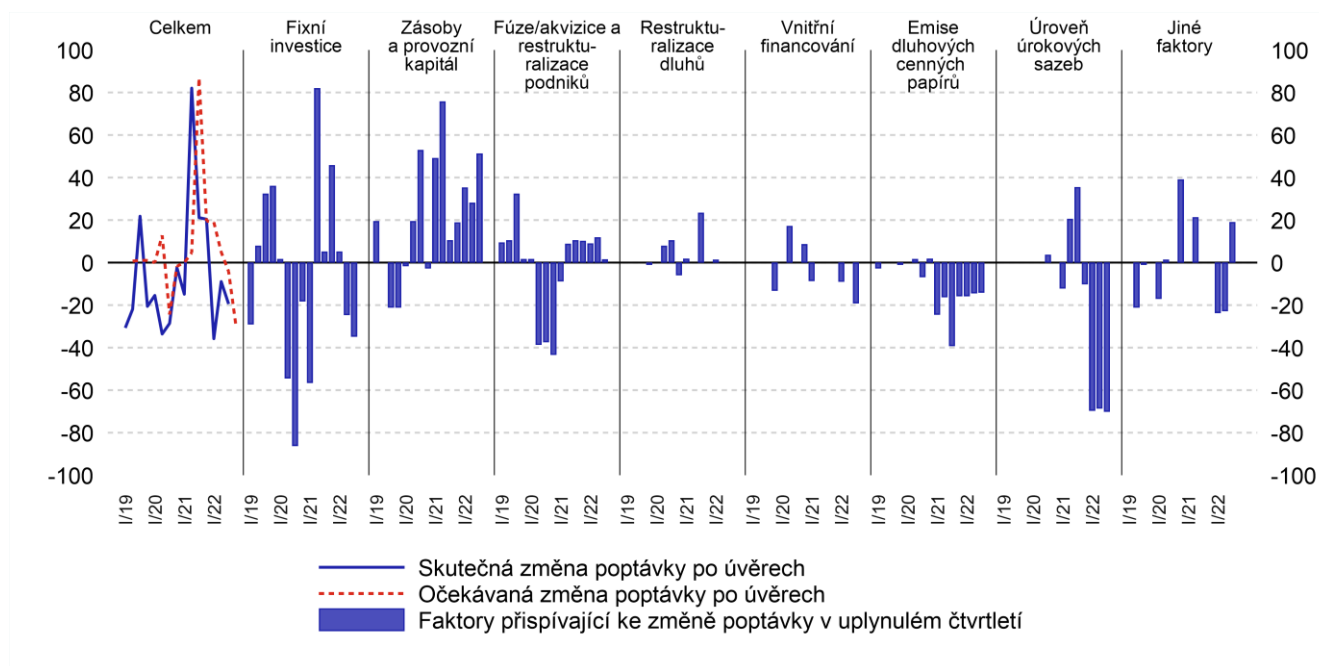
Graf 2 Změny podmínek při schvalování úvěrů nefinančním podnikům (otázka 3)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

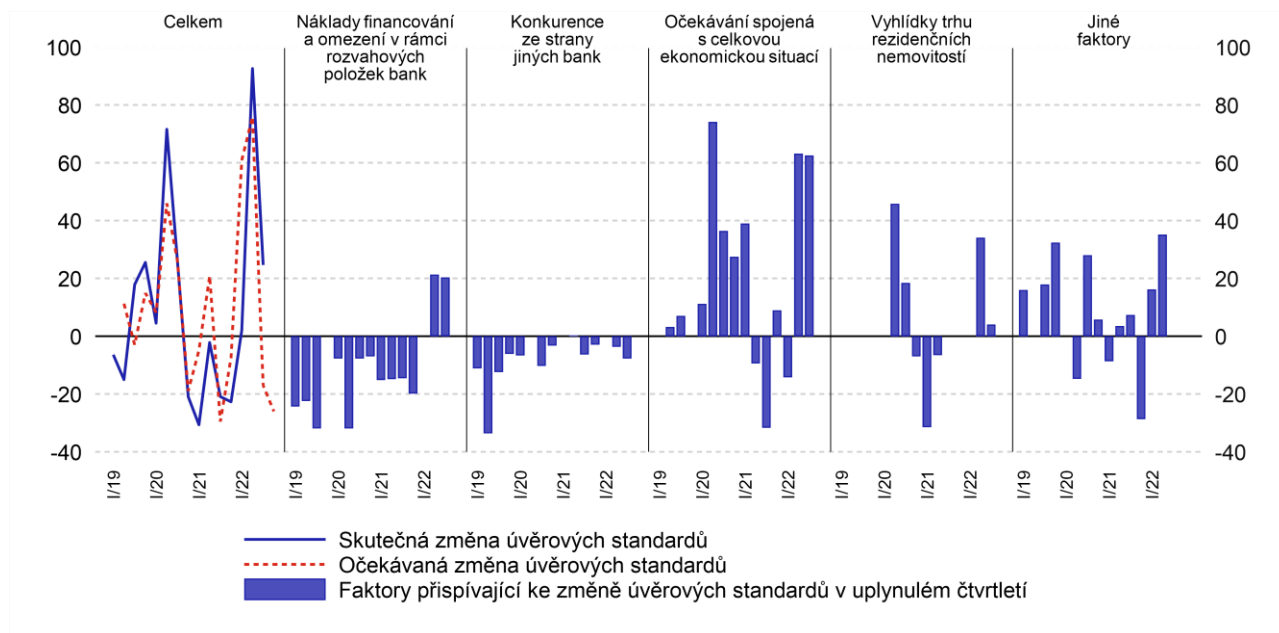

Graf 3 Změny poptávky nefinančních podniků po úvěrech (otázky 4, 5 a 7)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = růst poptávky, záporná hodnota = pokles poptávky)

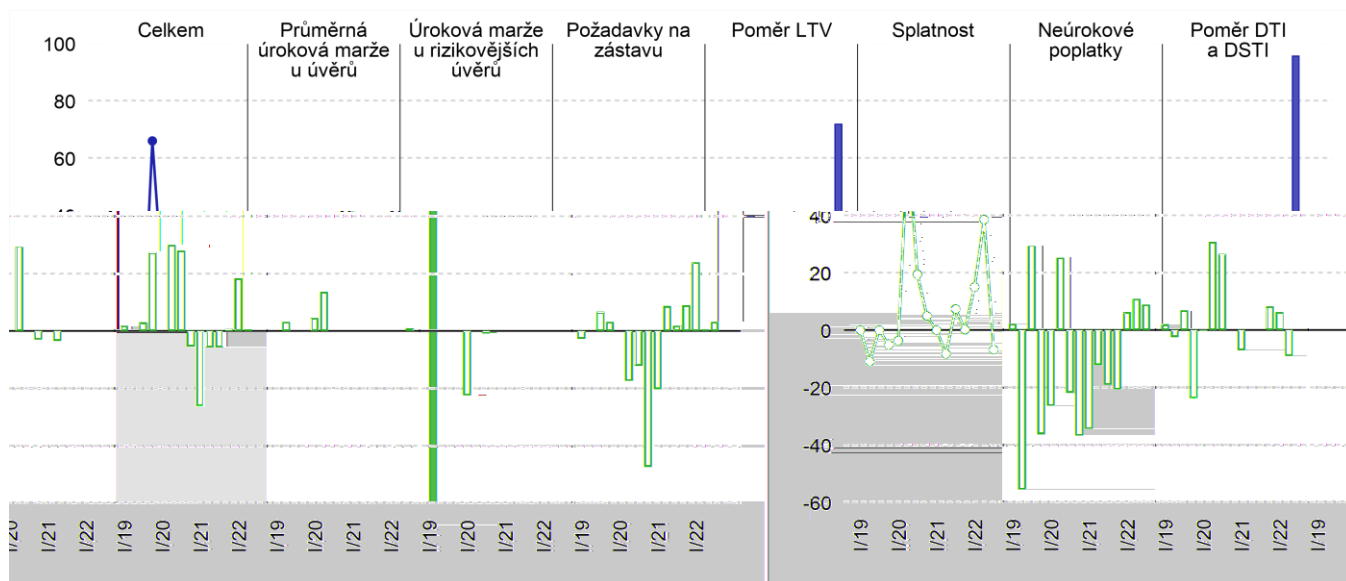
Graf 4 Změny úvěrových standardů bank u úvěrů na bydlení (otázky 8, 9 a 16)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

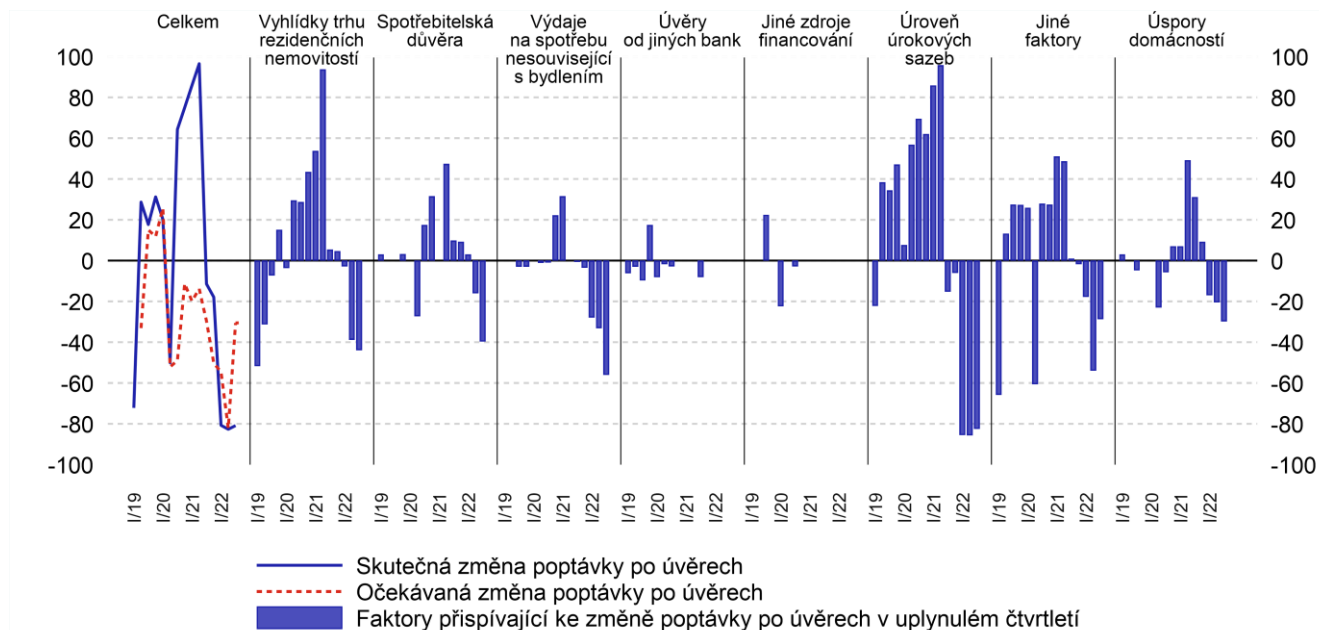

Graf 5 Změny podmínek při schvalování úvěrů na bydlení (otázka 10)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

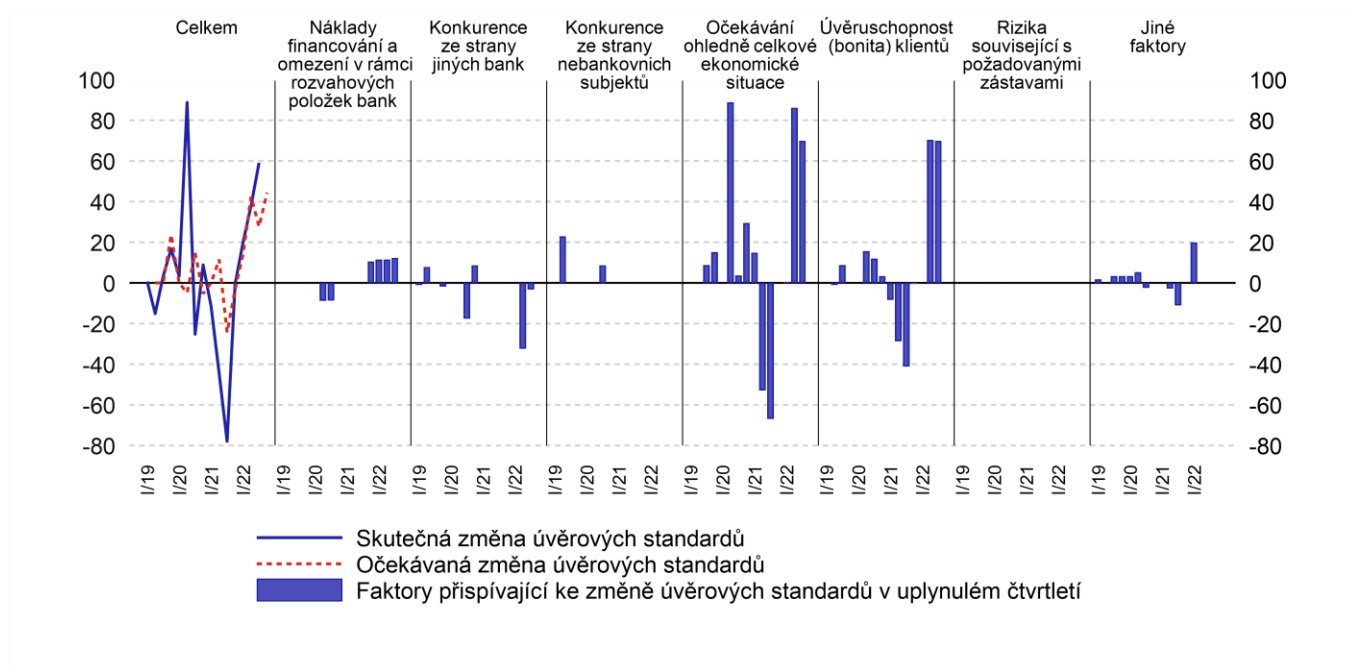
Graf 6 Změny poptávky domácností po úvěrech na bydlení (otázky 13, 14 a 17)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = růst poptávky, záporná hodnota = pokles poptávky)

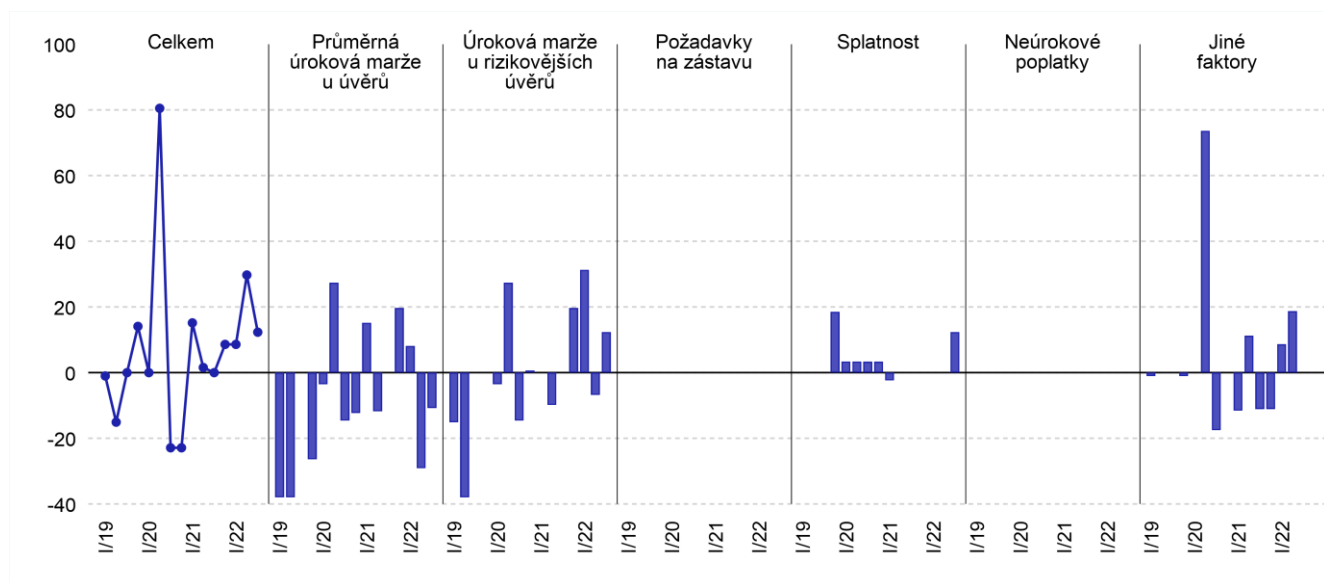

Graf 7 Změny úvěrových standardů bank u úvěrů na spotřebu (otázky 8, 11 a 16)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

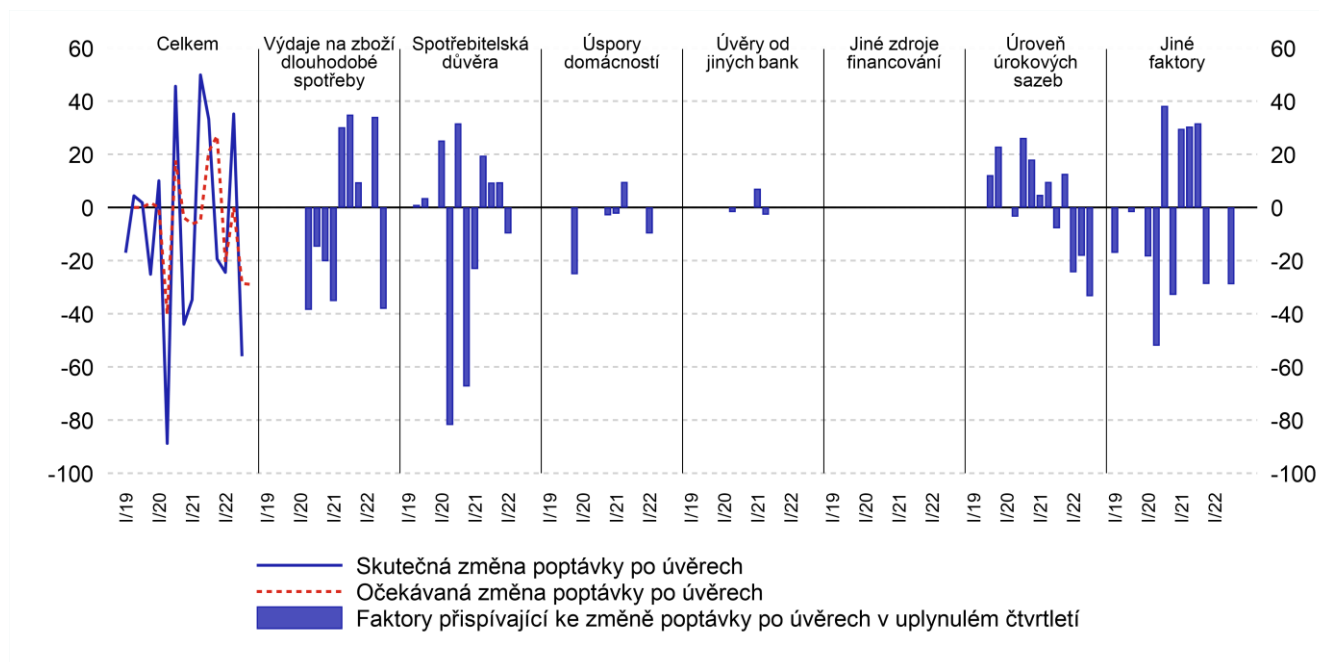
Graf 8 Změny podmínek při schvalování úvěrů na spotřebu (otázka 12)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = zpřísnění, záporná hodnota = uvolnění)

Graf 9 Změny poptávky domácností po úvěrech na spotřebu (otázky 13, 15 a 17)

(čisté procentní podíly, kladná hodnota = růst poptávky, záporná hodnota = pokles poptávky)

Vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:
ODBOR KOMUNIKACE SEKCE KANCELÁŘ
Tel.: 224 413 112
<http://www.cnb.cz>